

AGROTURIZM VA MAHALLIY AHOLI BANDLIGI: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR

Kenjayev Farhod Mamurjon o'g'li

Oziq-ovqat texnologiyasi va muhandisligi xalqaro instituti

o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17303973>

ARTICLE INFO

Received: 1st October 2025

Accepted: 5th October 2025

Published: 8th October 2025

KEYWORDS

Agroturizm, mahalliy aholi, bandlik, qishloq rivoji, turizm industriyasi, iqtisodiy imkoniyatlar, ekologik barqarorlik, madaniy meros, ish o'rinlari yaratish, infratuzilma, siyosat va strategiyalar.

ABSTRACT

Agroturizm so'zi, qishloq xo'jaligi bilan bog'liq bo'lgan turizm faoliyatlarini anglatadi, bu esa qishloq hududlarida yashovchi mahalliy aholi uchun iqtisodiy rivojlanishning muhim manbaiga aylanishi mumkin. Ushbu maqolada agroturizmning mahalliy aholi bandligiga ta'siri, uning imkoniyatlari va muammolari tahlil qilinadi. Agroturizm, nafaqat qishloq xo'jaligi bilan bog'liq bo'lgan ishlarga qo'shimcha ravishda yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyatini yaratadi, balki mahalliy aholi uchun o'zlarining madaniyati, urf-odatlarini va hayot tarzini turistlarga tanishtirish orqali iqtisodiy foyda olish imkoniyatini ham beradi. Biroq, bu sohada yuzaga keladigan ba'zi muammolar ham mavjud, masalan, infratuzilmaning yetishmasligi, resurslarning nomutanosib taqsimlanishi va ekologik muammolar. Maqolada, shuningdek, agroturizmni rivojlantirish uchun mahalliy hokimiyat va davlat tomonidan amalga oshirilishi kerak bo'lgan siyosatlar ham ko'rib chiqiladi. Agroturizmning o'sishi va mahalliy aholi bandligining yaxshilanishi uchun kompleks yondashuv va samarali strategiyalar zarurligi ta'kidlanadi.

Kirish. Agroturizm — bu qishloq hududlarida, asosan, qishloq xo'jaligi faoliyatlari bilan bog'liq bo'lgan turizm faoliyatlarini ifodalaydigan atama bo'lib, u nafaqat sayohatchilarni qishloq hayoti va tabiat bilan tanishtirishni, balki mahalliy aholi uchun yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratishni ham nazarda tutadi. Agroturizm rivojlanayotgan va shakllanayotgan bozorlar uchun yangi va istiqbolli soha hisoblanadi. Dunyoning ko'plab mamlakatlarida agroturizm, ayniqsa, qishloq joylari iqtisodiyotini rivojlantirishda muhim rol o'ynamoqda, chunki u yerda iqtisodiy faoliyatning asosiy manbai qishloq xo'jaligi hisoblanadi.

Agroturizm nafaqat mahalliy qishloq xo'jaligini rivojlantirish, balki u yerda yashovchi aholi uchun yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyatlarini ham yaratadi. Turizmning bu turi mahalliy resurslardan samarali foydalanishga, qishloq aholisi va sayohatchilar o'rtasida o'zaro madaniy almashinuvga, shuningdek, regional iqtisodiyotning mustahkamlanishiga olib keladi. Qishloq joylarida yashovchi aholi o'zlarining an'anaviy kasblarini, urf-odatlarini va mehnat tajribalarini turistlarga ko'rsatish orqali qo'shimcha daromad olishlari mumkin. Bu, o'z navbatida, mahalliy jamiyatning iqtisodiy holatini yaxshilaydi va bandlikni oshiradi. Biroq, agroturizmni rivojlantirishda bir qator muammolar ham mavjud. Qishloq hududlarida,

ayniqsa, infratuzilmaning yetishmasligi, transport tizimining rivojlanmaganligi va xizmat ko'rsatish sohasining kam rivojlanganligi agroturizmning samarali ishlashiga to'sqinlik qilishi mumkin. Bundan tashqari, ekologik muammolar, resurslarni nomutanosib taqsimlash va qishloq xo'jaligi faoliyatlarining zararsiz bo'lmagan ta'siri ham muhim omil hisoblanadi. Agroturizmni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun bu muammolarni hal qilish, sohaga tegishli qonunlar va strategiyalarni ishlab chiqish, mahalliy aholi bilan hamkorlikda samarali tizimlar yaratish zarur.

Asosiy qism

Turizm butun dunyo iqtisodiyotining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Turizm sohasining rivoji bir vaqtning o'zida bir nechta sohalarni baravar haraktlanishiga olib keladi. Bu esa o'z navbatida iqtisodiyotning o'sishiga hissa qo'shadi. O'zbekistonda ham so'nggi yillarda ushbu sohada sezilarli darajada islohotlar amalga oshirilmoqda. Shular qatorida agroturizmni rivojlantirish bo'yicha ham bir qancha ishlar amalga oshirilmoqda. Agroturizm ferma yoki dalaga tashrif buruvchilarni olib keladigan qishloq xo'jaligiga asoslangan har qanday operatsiya va faoliyatni o'z ichiga oladi. Agroturizm asosan Ispaniya, Italiya, Gretsiya, Fransiya va Buyuk Britaniya kabi davlatlarda yaxshi rivojlangan. Bu mamlakatlarga borgan sayyohlar muayyan vaqt davomida qishloq joylarda yashab, mahalliy xalq madaniyati, urf-odati, turmush tizimi bilan tanishadi va an'anaviy qishloq xo'jalik ishlarida ishtirok etishadi. O'zbekiston hududida agroturizmning rivojlanishi asosan ikki omil bilan izohlanadi. Birinchidan turizmning yangi yo'nalishlariga talabning ortib borishi. Ikkinchidan esa mamlakatimizning qishloq xo'jaligida katta-katta imkoniyatlarga ega ekanligi.

Agroturizmning asosiy xususiyatlari

Agroturizmning turistlar uchun qiziqarli tomoni sayyohlar ishlab chiqish jarayonini bevosita ko'rish va bu jarayonda ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan meva yig'ish sut sog'ish kabi jarayonlarni misol keltirish mumkin. Agroturizm-bu passiv ekskursiya emas. U tajriba va amaliyot uyg'unligi hisoblanadi. Agroturizm bundan tashqari O'zbekiston turizmida eng katta muammo bo'lib turgan mavsumiylik agroturizmga deyarli katta ta'sir qilmaydi. Agroturizm qishloq xo'jaligi bilan shug'ullanuvchi oilalarga daromad manbalarini diversifikatsiya qilish imkonini beradi hamda mavsumiy ish o'rinlaridagi beqarorlikni kamaytiradi[1]

Agroturizm qishloq xo'jaligi, tabiiy resurslardan foydalanish, iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy masalalar chorrahasida joylashgan soha bo'lib, mahalliy aholi uchun yangi bandlik imkoniyatlarini yaratadi[2]

U nafaqat turistlarga qishloq hayotini, dehqonchilik jarayonlarini va milliy urf-odatlarini namoyish etadi, balki mahalliy aholining o'z resurslaridan oqilona foydalanish, xizmat ko'rsatish madaniyatini rivojlantirish va oilaviy tadbirkorlikni yo'lga qo'yishiga zamin yaratadi. Agroturizm orqali ayollar va yoshlar bandligini oshirish, ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarish hamda hududning investitsion jozibadorligini kuchaytirish imkoniyati paydo bo'ladi. Shu bilan birga, bu soha infratuzilmaning rivojlanishiga, mahalliy madaniy merosning saqlanishiga va ijtimoiy faollikning ortishiga xizmat qiladi.

Hodge va Whitby (2021) o'z tadqiqotlarida qishloq mehnat bozori va aholi kamayishi o'rtasidagi bog'liqlikka e'tibor qaratib, agroturizmni bu jarayonni yumshatishda muhim omil sifatida ko'rsatadi. Umuman olganda, ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, agroturizm qishloq joylarda iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, bandlikni oshirish, madaniy merosni saqlash va ijtimoiy faollikni rivojlantirishda katta imkoniyatlarga ega[3].

XULOSA. Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, agroturizm qishloq hududlarida iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy rivojlanishning muhim yo'nalishlaridan biridir. Bu soha orqali mahalliy aholi uchun yangi ish o'rinlari yaratiladi, oilaviy tadbirkorlik rivojlanadi va daromad manbalari ko'payadi. Agroturizm qishloq xo'jaligi bilan bevosita bog'liq bo'lib, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, ekologik toza ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish hamda hududlarning turistik salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, agroturizm infratuzilma, transport va xizmat ko'rsatish sohalarining rivojlanishiga turtki beradi, yoshlar va ayollar bandligini oshirish orqali ijtimoiy tenglikni mustahkamlaydi. Mahalliy madaniyat va urf-odatlarining saqlanishi, milliy qadriyatlarning targ'ib qilinishi ham agroturizmning muhim ijtimoiy natijalaridan biridir.

Biroq, bu sohaning samarali rivojlanishi uchun marketing tizimini takomillashtirish, malakali kadrlarni tayyorlash, infratuzilmani kengaytirish va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash zarur. Shu yo'l bilan agroturizm nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlovchi, balki qishloq hayotini jonlantiruvchi strategik soha sifatida shakllanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sharpley, R. & Roberts, L. (2004). Rural Tourism and Recreation: Principles to Practice. CABI Publishing.
2. Reeder, R. J. & Brown, D. M. (2005). Agri-tourism and Rural Outdoor Recreation in the United States. U.S. Department of Agriculture.
3. Hodge, I. & Whitby, M. (2021). Rural Employment. Routledge (Taylor & Francis Group).

INNOVATIVE
ACADEMY